

Finanční arbitr

Legerova 1581/69, 110 00 Praha 1 – Nové Město, Tel. +420 257 042 094,
ID datové schránky: qr9ab9x, e-mail: arbitr@finarbitr.cz, https://www.finarbitr.cz

Navrhovatel

Zástupce

Mgr. et Mgr. Václav Hnilo
advokát
IČO 035 29 835
Velké náměstí 116/7
397 01 Písek

Instituce

BRESIGO s.r.o.
IČO 042 38 478
Kunětická 2534/2
120 00 Praha 2

Č. j. FA/SR/SU/51/2018 - 29

Praha 9. 1. 2019

N á l e z

Finanční arbitr příslušný k rozhodování sporů podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o finančním arbitrovi“), rozhodl v řízení zahájeném dne 28. 12. 2017 podle § 8 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi na návrh Navrhovatele proti Instituci vedeném podle tohoto zákona a zákona č. 500/2004Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, o vydání bezdůvodného obohacení ve výši 180.640 Kč, takto:

- I. **Instituce, BRESIGO s.r.o., IČO 04238478, se sídlem Kunětická 2534/2, 120 00 Praha 2, je povinna navrhovateli, [redacted], zaplatit částku ve výši 180.640 Kč (slovy: sto osmdesát tisíc šest set čtyřicet korun českých), a to do 3 dnů od právní moci nálezu.**
- II. **Instituce, BRESIGO s.r.o., je povinna uhradit podle § 17a zákona o finančním arbitrovi sankci ve výši 18.064 Kč (slovy: osmnáct tisíc šedesát čtyři korun českých), a to do patnácti dnů ode dne nabytí právní moci tohoto nálezu na účet Kanceláře finančního arbitra vedený u České národní banky, č. 19-3520001/0710, var. symbol 512018, konst. symbol 558.**

Odůvodnění:

1 Předmět řízení před finančním arbitrem

Navrhovatel se domáhá určení, že ujednání o smluvní pokutě ve smlouvě o úvěru, kterou s Institucí uzavřeli, je neplatné, protože je v rozporu s právní úpravou spotřebitelského úvěru a požaduje vydání bezdůvodného obohacení.

Finanční arbitr ze shromážděných podkladů zjistil, že Navrhovatel a Instituce uzavřeli dne 25. 5. 2017 smlouvu o peněžitě zápůjčce, ve které se Instituce zavázala poskytnout peněžitou zápůjčku ve výši 230.000 Kč a současně se dohodli, že se zápůjčka sjednává bezúročně (dále jen „Smlouva o zápůjčce“).

Podle § 1 odst. 1 písm. c) zákona o finančním arbitrovi platí, že „[k] rozhodování sporu spadajícího jinak do pravomoci českých soudů je příslušný též finanční arbitr (dále jen „arbitr“), jedná-li se o spor mezi spotřebitelem a věřitelem nebo zprostředkovatelem při nabízení, poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru nebo jiného úvěru, zápůjčky, či obdobné finanční služby“.

Podle § 3 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi současně platí, že „[n]avrhovatelem pro účely tohoto zákona může být pouze spotřebitel“. Protože zákon o finančním arbitrovi neobsahuje definici spotřebitele, finanční arbitr vychází z hmotněprávních předpisů, konkrétně z § 419 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „občanský zákoník“), podle kterého platí, že „[s]potřebitelem je každý člověk, který mimo rámec své podnikatelské činnosti nebo mimo rámec samostatného výkonu svého povolání uzavírá smlouvu s podnikatelem nebo s ním jinak jedná.“

Z veřejného výpisu z živnostenského rejstříku finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel je od 21. 12. 1992 držitelem živnostenského oprávnění s předmětem podnikání „Vodoinstalatérství“, z tohoto výpisu současně finanční arbitr zjistil, že provozování živnosti od 6. 10. 2011 do 21. 5. 2017 a od 24. 5. 2017 do 31. 12. 2050 Navrhovatel přerušil.

Navrhovatel nebyl ke dni uzavření Smlouvy o zápůjčce držitelem podnikatelského oprávnění. Finanční arbitr tak považuje Navrhovatele za spotřebitele podle § 1 odst. 1 ve spojení s § 3 odst. 2 zákona o finančním arbitrovi, protože nezjistil, že by Navrhovatel ve smluvním vztahu s Institucí nevystupoval jako fyzická osoba, která nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti, jak definují spotřebitele hmotněprávní předpisy.

Pokud se jedná o Instituci, podle § 3 odst. 1 písm. c) zákona o finančním arbitrovi platí, že „[i]nstitucí se pro účely tohoto zákona rozumí věřitel nebo zprostředkovatel při nabízení, poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru nebo jiného úvěru, zápůjčky, či obdobné finanční služby“.

Z veřejného výpisu z živnostenského rejstříku finanční arbitr zjistil, že Instituce je obchodní společností, která byla v období od 13. 7. 2015 do 1. 3. 2017 držitelem živnostenského oprávnění s předmětem podnikání „Poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru“.

Podle § 169 odst. 1 zákona č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru (dále jen „zákon o spotřebitelském úvěru“), platí, že „[t]en, kdo byl přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona oprávněn poskytovat spotřebitelský úvěr na základě živnostenského oprávnění, může provozovat tuto činnost na základě živnostenského oprávnění do doby, než Česká národní banka rozhodne o žádosti o udělení oprávnění k činnosti některé z osob uvedených v § 7, nejdéle však do 18 měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona, pokud tuto žádost podal do 3 měsíců ode dne nabytí účinnosti tohoto zákona. Marrým uplynutím této lhůty jeho oprávnění k poskytování spotřebitelského úvěru zaniká.“

Jelikož z živnostenského rejstříku finanční arbitr zjistil, že oprávnění Instituce poskytovat spotřebitelské úvěry zaniklo 1. 3. 2017, finanční arbitr dovozuje, že Instituce nezískala licenci pro poskytování spotřebitelských úvěrů od České národní banky a její oprávnění tak podle § 169 zákona o spotřebitelském úvěru ze zákona zaniklo.

Pro kvalifikaci Instituce jako věřitele ve smyslu § 3 odst. 1 písm. c) zákona o finančním arbitrovi však není rozhodné, zda je Instituce držitelem živnostenského oprávnění, které by ji opravňovalo k poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru nebo jiného úvěru, zápůjčky či obdobné finanční služby, rozhodný je obsah činnosti, kterou Instituce vykonává.

Zákon o finančním arbitrovi vymezení pojmu věřitel blíže nevynezuje. Bližší výklad tohoto pojmu je proto třeba hledat v zákoně o spotřebitelském úvěru, konkrétně podle § 3 odst. 1 písm. d) zákona o spotřebitelském úvěru, podle kterého platí, že „[p]ro účely tohoto zákona se rozumí poskytovatelem ten, kdo jako podnikatel poskytuje spotřebitelský úvěr“.

Z definice podnikatele v § 420 odst. 1 občanského zákoníku, podle kterého „[k]do samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele“, však vyplývá, že podnikatelem je bez

ohledu na existenci oprávnění k podnikání osoba, která podniká, když určitou činnost vykonává samostatně, na vlastní účet a odpovědnost, soustavně a za účelem dosažení zisku.

Samostatnost jako podmínka podnikání je dána v případě, že osoba činnost vykonává podle své vlastní úvahy, když sama rozhoduje o tom, jakou činnost bude vykonávat, jakou odměnu za ni bude požadovat apod. Výkon činnosti na vlastní účet a odpovědnost znamená především to, že podnikatel nejedná výhradně na cizí účet a sám nese podnikatelské riziko. Soustavnost činnosti je dána pouze v případě, že ji osoba nevykonává jen jednorázově nebo výjimečně, soustavnost však není nepřetržitost činnosti.

Finanční arbitr z výpisu z veřejného rejstříku a sbírky listin zjistil, že Instituce má od 13. 7. 2015 zapsaný jako jeden z předmětů podnikání „Poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru“. Současně finanční arbitr z článku II. odst. 1. zakladatelské listiny Instituce ze dne 10. 7. 2018, která je veřejně dostupná ve sbírce listin, zjistil, že „[p]ředmětem podnikání společnosti je Poskytování nebo zprostředkování spotřebitelského úvěru“.

Ačkoli tedy Instituce nedisponuje formálním oprávněním poskytovat spotřebitelské úvěry, finanční arbitr nezjistil, že by tuto činnost neměla dále v úmyslu vykonávat, tedy poskytovat úvěry spotřebitelům, a to vlastním jménem, na vlastní účet a odpovědnost a za účelem zisku, když základní charakteristikou úvěrové smlouvy podle § 2395 občanského zákoníku je poskytnutí peněžních prostředků, které se úvěrovaný zavazuje vrátit a zaplatit úroky.

Pokud se jedná o konkrétní závazkový vztah mezi Navrhovatelem a Institucí založený Smlouvou o zápůjčce, finanční arbitr z článku I. Smlouvy o zápůjčce zjistil, že se Instituce zavázala poskytnout Navrhovateli „peněžitou zápůjčku ve výši 230.000,- Kč“, tedy se zavázala vykonat činnost vymezenou v § 3 odst. 1 písm. c) zákona o finančním arbitroví.

Finanční arbitr tak považuje Instituci za věřitele podle § 1 odst. 1 ve spojení s § 3 odst. 1 písm. c) zákona o finančním arbitroví, protože nezjistil, že by Instituce nevykonávala vůči Navrhovateli činnost vymezenou v těchto ustanoveních a že by tuto činnost neměla v úmyslu vykonávat i po zániku příslušného živnostenského oprávnění.

Smlouva o zápůjčce je podle svého obsahu smlouvou o zápůjčce podle § 2390 občanského zákoníku. Smlouva o zápůjčce je zároveň smlouvou o spotřebitelském úvěru v režimu zákona o spotřebitelském úvěru, neboť se jedná o zápůjčku zprostředkovanou spotřebiteli ve smyslu § 2 odst. 1 tohoto zákona.

Finanční arbitr je příslušný k rozhodování sporu mezi Navrhovatelem a Institucí, protože se jedná o spor mezi spotřebitelem a věřitelem při poskytování zápůjčky ve smyslu § 1 odst. 1 písm. c) ve spojení s § 3 odst. 1 písm. c) a odst. 2 zákona o finančním arbitroví, když k rozhodování tohoto sporu je podle § 7 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, dána pravomoc českého soudu.

4 Tvrzení Navrhovatele

Navrhovatel potvrzuje, že s Institucí uzavřel Smlouvu o zápůjčce.

Navrhovatel tvrdí, že „nikdy nejednal s institucí o tom, že by žádal [o] podnikatelský úvěr, neboť nikdy nepodnikal a reagoval pouze na inzerci instituce, která mu byla zaslána, jelikož měl zájem řešit své dluhy“. Navrhovatel tvrdí, že „jednal s ■ telefonicky o poskytnutí zápůjčky na adrese uvedené v nabídce, tj. Centrum služeb, Zvoňarůva 2b, 602 00 Brno a následně měl několik schůzek na uvedené adrese, kdy Instituci zejména zajímala jeho nemovitá věc a výše hypotečního úvěru a exekucí“.

Navrhovatel tvrdí, že původně měl přerušenu živnost od 6. 10. 2011 do 5. 10. 2021, a že tedy „v době před uzavřením smlouvy na počátku měsíce května 2017 nepředložil, resp. nemohl instituci předložit platný výpis z ŽR, na základě kterého by byl aktivním podnikatelem“. Navrhovatel namítá, že „[v] době jednání o zápůjčce, které trvalo cca jeden měsíc, tedy nemohla instituce kalkulovat s tím, že zapůjčuje finance podnikateli, kdy živností se rozumí soustavná činnost provozovaná samostatně“.

Navrhovatel namítá, že „instituce zcela vědomě uzavírala s navrhovatelem smlouvu o zápůjčce v režimu podnikatele, využila rozumové slabosti a nezkušenosti navrhovatele, kterého donutila, aby před samotným uzavřením Smlouvy o zápůjčce dne 22.5.2017 oznámil živnostenskému úřadu pokračování v živnosti, kdy dne 23.5.2017 obdržel navrhovatel vyrozumění o zápisu do živnostenského rejstříku, kdy ovšem navrhovatel jelikož neměl jakýkoli důvod pokračovat v provozování živnosti a ze strany Instituce neměl jakékoli informace, proč by nemohl přerušit opětovně živnost, druhý den, tj. 24.5.2017 požádal o přerušeni živnosti.“ Navrhovatel rovněž tvrdí, že částku 134.000 Kč použil k „chodu domácnosti a úhradám splátek hypotečního úvěru“.

Navrhovatel tvrdí, že dne 15. 11. 2017 uhradil Instituci částku 410.640 Kč tak, jak ji vyčíslila Instituce, ale Navrhovateli není známo, na základě jakého výpočtu Instituce došla k takovému vyčíslení jeho dluhu ze Smlouvy o zápůjčce.

Navrhovatel argumentuje, že podle § 5 odst. 3 zákona o spotřebitelském úvěru se na závazkový vztah ze Smlouvy o zápůjčce použije § 122 zákona o spotřebitelském úvěru, který stanoví maximální výši smluvní pokuty ve výši 0,1 % denně z částky, ohledně níž je dlužník v prodlení. Navrhovatel dovozuje, že smluvní pokuta uvedená ve Smlouvě o zápůjčce je tedy sjednaná v neplatné výši a v rozporu se zákonem.

Navrhovatel tvrdí, že „[p]ři výpočtu smluvní pokuty v souladu se ZSÚ by tedy ke dni 15. 11. 2017 byl povinen spotřebitel uhradit pouze jistinu ve výši 230.000,- Kč a smluvní pokutu ve výši maximálně 32.660,- Kč“. Navrhovatel tvrdí, že vzhledem k tomu, že smluvní pokuta je ve Smlouvě o zápůjčce v rozporu se zákonem o spotřebitelském úvěru, „je smluvní pokuta jako celek neplatná a neuplatní se na stanovení její výše případná moderace na výši 0,1% denně“.

Navrhovatel tvrdí, že zápůjčka byla sjednaná jako bezúplatná, ale „bezúročnost je ovšem zcela účelová“, a že Instituce jednala „s vědomím aktuální nepříznivé finanční a životní situace spotřebitele, existence jeho zadlužení (prostým pohledem do KN bylo zjiřitelné, že dluží částku přesahující 2.000.000,- Kč Hypoteční bance, a.s., a má exekuci – exekuční řízení ■)“.

6 Tvrzení Instituce

Instituce potvrzuje, že s Navrhovatelem uzavřela Smlouvu o zápůjčce.

Instituce namítá, že Smlouvu o zápůjčce uzavřela s Navrhovatelem jako podnikatelem, když tvrdí, že Navrhovatel „kontaktoval Instituci za účelem sjednání peněžité zápůjčky na přelomu měsíců duben – květen 2017. V rámci žádosti o zápůjčku předložil Navrhovatel Instituci veškeré potřebné doklady, zadal své IČO, místo podnikání a Instituci potvrdil, že zápůjčka nebude sjednávána v režimu spotřebitelského úvěru. Navrhovatel následně Instituci předložil také výpis z Živnostenského rejstříku. (...) V předloženém výpise z Živnostenského rejstříku neměl Navrhovatel přerušenu podnikatelskou činnost. (...) Po celou dobu před a po sjednání peněžité zápůjčky vystupoval Navrhovatel vůči Instituci jako podnikatel“.

Instituce současně tvrdí, že „[p]ůvodní termín podpisu smluv byl ze strany Navrhovatele následně posunut na 25. 5. 2017, tedy den, kdy bylo podnikání Navrhovatele opětovně přerušeno. V okamžiku podpisu smluv však nebylo ze strany Instituce zkoumáno

živnostenské oprávnění Navrhovatele, neboť měla za to, že podmínky pro poskytnutí zápůjčky jsou ze strany Navrhovatele splněny.“ Instituce namítá, že ji Navrhovatel novým přerušením živnosti uvedl v omyl a že jednání Navrhovatele je nepoctivé, takže by mu finanční arbitr neměl poskytovat ochranu.

Instituce tvrdí, že „*smluvní pokuta sjednaná ve výši 0,4 % denně z dlužné částky nemůže být absolutně neplatná, neboť byla sjednána na základě svobodné vůle obou stran a zákon nepředepisuje žádné hranice pro výši smluvní pokuty. Smluvní pokuta ve výši 0,4 % není nepřiměřeně vysoká, či příčící se dobrým mravům, což také dokládá judikatura týkající se smluvní pokuty. Rozhodovací praxí soudů je smluvní pokuta ve výši 0,5 % denně z dlužné částky považována za přiměřenou.*“

7 Jednání o smíru

Finanční arbitr v souladu s § 1 odst. 3 zákona o finančním arbitrovi vyzval účastníky řízení ke smírnému vyřešení sporu. Navrhovatel finančnímu arbitrovi sdělil, že za možné smírné řešení sporu s Institucí považuje navrácení smluvní pokuty ve výši 180.640 Kč. Instituce finančnímu arbitrovi sdělila, že vzhledem k okolnostem případu nepovažuje smír za možný. Smírného řešení sporu se finančnímu arbitrovi nepodařilo dosáhnout.

8 Právní posouzení

Finanční arbitr podle ustanovení § 12 odst. 1 a 3 zákona o finančním arbitrovi rozhoduje podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem o finančním arbitrovi a zvláštními právními předpisy. Finanční arbitr při svém rozhodování vychází ze skutkového stavu věci a volně hodnotí shromážděné podklady.

Finanční arbitr při rozhodování aplikuje rozhodné psané právo, posuzuje všechny shromážděné podklady samostatně i ve vzájemné souvislosti s přihlédnutím k předmětu projednávaného sporu. Finanční arbitr se tam, kde je to možné, opírá a odvolává na relevantní ustálenou judikaturu obecných soudů nebo Ústavního soudu. Finanční arbitr tak činí proto, aby jeho rozhodnutí bylo věcně a právně správné a přesvědčivé pro obě strany sporu, a zároveň i pro soud, který bude případně na základě žaloby kterékoli strany sporu rozhodnutí finančního arbitra přezkoumávat, rozhodnutí finančního arbitra jako správné potvrdil a žalobu proti němu zamítl.

8.1 *Námítka nepříslušnosti*

Aktivní legitimace podat návrh na zahájení řízení je základní podmínkou řízení před finančním arbitrem.

Nedostatek aktivní legitimace, protože navrhovatel není spotřebitel, je neodstranitelnou překážkou řízení. Podmínky řízení je finanční arbitrem povinen posuzovat v průběhu celého řízení, a pokud zjistí, že nejsou splněny, musí řízení zastavit, pro případ nedostatku aktivní legitimace podle § 9 písm. a) ve spojení s § 14 odst. 1 písm. a) zákona o finančním arbitrovi.

Finanční arbitr ze Smlouvy o zápůjčce zjistil, že v této je Navrhovatel identifikovaný jako „**■**“.

Smlouva o zápůjčce je označena jako „*Smlouva o peněžité zápůjčce*“, z jejíhož obsahu finanční arbitr nezjistil, že by si strany sporu sjednaly účel, pro který Instituce Navrhovatelé úvěr poskytla.

Aby mohl finanční arbitr dovodit souvislost právního jednání s podnikáním Navrhovatele, je nutné, aby závazkový vztah uzavřený na základě Smlouvy o zápůjčce byl uzavřený mezi

podnikateli, a současně být při jeho vzniku zřejmé, že souvisí s podnikatelskou činností Navrhovatele.

Tak totiž dovodil Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 29. 11. 2011, sp. zn. 23 Cdo 1861/2010, když uzavřel, že „*ustanovení § 261 odst. 1 obchodního zákoníku upravuje závazkové vztahy mezi podnikateli, jestliže při jejich vzniku je zřejmé s přihlédnutím ke všem okolnostem, že se týkají jejich podnikatelské činnosti. Ze slov „se týkají“ vyplývá, že nejde jen o závazky, kterými je naplňován předmět podnikání podnikatelů, účastníků předmětného vztahu, ale i o závazky, které s jejich podnikáním souvisejí. Má-li se tedy jednat o závazkový vztah obchodní, musí jít o vztah mezi podnikateli, popř. účastníci jimi byli při vzniku závazkového vztahu a dále musí být při vzniku tohoto závazkového vztahu zřejmé, že se s přihlédnutím ke všem okolnostem týká jejich podnikatelské činnosti.*“ Tímto rozhodnutím Nejvyšší soud překonal své dosavadní stanovisko, že souvislost právního jednání s podnikáním lze tedy dovodit již ze samostatného uvedení firmy (obchodního jména), identifikačního čísla nebo místa podnikání účastníka smluvního vztahu v právním jednání (finanční arbitr dále odkazuje na rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 9. 2006, sp. zn. 32 Odo 843/2005, nebo rozhodnutí ze dne 30. 9. 2004, sp. zn. 32 Odo 671/2003).

Z živnostenského rejstříku finanční arbitr zjistil, že Navrhovatel měl původně přerušené provozování živnosti na dobu od 6. 10. 2011 do 5. 10. 2021, tedy také na přelomu dubna a května 2017, kdy měl kontaktovat Instituci a jednat s ní o uzavření Smlouvy o zápůjčce. Ani následné odpřerušování provozování živnosti na dva dny však ještě samo o sobě neznamená, že Smlouvu o zápůjčce měl Navrhovatel v úmyslu uzavřít za podnikatelským účelem.

Finanční arbitr na základě podkladů shromážděných v řízení nemůže dovodit, že Navrhovatel uzavřel Smlouvu o zápůjčce jako podnikatel, když Navrhovatel měl původně dlouhodobě přerušené provozování živnosti a finanční arbitr nezjistil, že by k uzavření smlouvy nedošlo ke dni jejího podpisu, tedy v době, kdy měl Navrhovatel provozování živnosti znova přerušit. Instituce finančnímu arbitrovi nedoložila, že jí Navrhovatel předložil výpis z živnostenského rejstříku, podle kterého neměl přerušit provozování živnosti v době uzavírání smlouvy, ani že k posunutí termínu k podepsání Smlouvy o úvěru došlo z iniciativy Navrhovatele.

Ke dni uzavření Smlouvy o zápůjčce tedy Navrhovatel podnikatelem nebyl a nevyplývá to ani z podkladů shromážděných ve spise vedeném pro toto řízení.

Finanční arbitr nemůže přisvědčit tvrzení Instituce, že „*pouze z důvodu zajištění předmětného závazku a sepisu smlouvy o zřízení zástavního práva na nemovité věci a podání příslušného návrhu na vklad do katastru nemovitostí bylo Navrhovatelem uvedeno také rodné číslo a adresa trvalého pobytu*“, když za účelem sjednání zástavního práva uzavřely strany sporu samostatnou smlouvu, která rovněž obsahuje identifikaci smluvních stran.

8.2 Předmět sporu

Předmětem sporu mezi Navrhovatelem a Institucí je nárok Navrhovatele na určení neplatnosti ujednání o smluvní pokutě ve Smlouvě o zápůjčce a vydání bezdůvodného obohacení ve výši 180.640 Kč.

Ze shodných tvrzení stran sporu a v řízení shromážděných podkladů má finanční arbitr za prokázané, že

- a) Navrhovatel a Instituce uzavřeli dne 25. 5. 2017 Smlouvu o zápůjčce, ve které se Instituce zavázala poskytnout Navrhovateli zápůjčku ve výši 230.000 Kč a Navrhovatel se zavázal tuto vrátit jednorázovou splátkou ke dni 25. 6. 2017;

- b) Dopisem ze dne 6. 11. 2017 Navrhovatel požádal Instituci o vyčíslení dluhu ze Smlouvy o zápůjčce ke dni 8. 11. 2017;
- c) E-mailovou zprávou ze dne 13. 11. 2017 Instituce Navrhovateli sdělila, že „[č]ástka je 410.640,- Kč“;
- d) Navrhovatel Instituci dne 15. 11. 2017 uhradil převodem na bankovní účet Instituce částku v celkové výši 410.640 Kč.

8.3 Rozhodná právní úprava

Instituce a Navrhovatel uzavřeli Smlouvu o zápůjčce za účinnosti občanského zákoníku a Smlouva o zápůjčce je smlouvou o zápůjčce ve smyslu § 2390 občanského zákoníku, protože „[p]řenechá-li zapůjčitel vydlužiteli zastupitelnou věc tak, aby ji užil podle libosti a po čase vrátil věc stejného druhu, vznikne smlouva o zápůjčce“.

Smlouva o zápůjčce je současně smlouvou spotřebitelskou ve smyslu § 1810 a násl. občanského zákoníku, když na jedné straně stojí Instituce jako podnikatel a na druhé straně Navrhovatel jako spotřebitel.

Smlouva o zápůjčce je taktéž smlouvou o spotřebitelském úvěru uzavřenou v režimu zvláštní úpravy zákona o spotřebitelském úvěru, když podle § 5 odst. 3 tohoto zákona platí, že „[n]a spotřebitelský úvěr poskytnutý bez úroku a jakékoli úplaty jiné než úhrady účelně vynaložených nákladů přímo spojených se zajištěním spotřebitelského úvěru se použijí pouze § 1 až 4, § 122 až 124 a § 168“.

Současně podle § 9 odst. 2 věty první občanského zákoníku platí, že „[s]joukromá práva a povinnosti osobní a majetkové povahy se řídí občanským zákoníkem v tom rozsahu, v jakém je neupravují jiné právní předpisy“.

8.4 Rozhodná smluvní úprava

V článku I. Smlouvy o zápůjčce se Instituce zavázala poskytnout Navrhovateli „peněžitou zápůjčku ve výši 230.000,- Kč“.

V článku I. odst. II. si smluvní strany sjednaly, že „[z]ápůjčka se sjednává bezúročně“.

V článku II. odst. 1 Smlouvy o zápůjčce si smluvní strany sjednaly, že „[v]ydlužitel se zavazuje uhradit zapůjčitelí finanční částku specifikovanou v článku I. této smlouvy v hotovosti k rukám zapůjčitele nebo bezhotovostním platebním stykem ve prospěch účtu zapůjčitele (...), a to nejpozději do 25. 6. 2017“.

V článku III. odst. 1 si smluvní strany pro případ prodlení Navrhovatele se splácením zápůjčky sjednaly „smluvní pokutu ve výši 0,4% z částky 230.000,- Kč za každý den prodlení a to až do úplného zaplacení předmětné zápůjčky. Strany se dohodly, že splatnost smluvní pokuty je den následující po jejím vzniku.“

8.5 Smluvní pokuta

Finanční arbitr ze Smlouvy o zápůjčce zjistil, že se Navrhovatel zavázal vrátit ke dni 25. 6. 2017 zápůjčku ve výši 230.000 Kč. Vzhledem k tomu, že Navrhovatel Instituci do tohoto dne ničeho neuhradil, dostal se dne 26. 6. 2017 do prodlení. Na základě sdělení Instituce v E-mailové zprávě ze dne 13. 11. 2017 Navrhovatel vložil dne 15. 11. 2017 na bankovní účet Instituce částku v souhrnné výši 410.640 Kč, kterou svůj dluh ze Smlouvy o zápůjčce vůči Instituci zcela uhradil. Finanční arbitr nezjistil, že by Navrhovatel Instituci na úhradu dluhu ze Smlouvy o zápůjčce cokoli uhradil před dnem 15. 11. 2017. Navrhovatel tak byl ohledně úhrady celé zápůjčky v prodlení po dobu 143 dní.

Podle § 122 odst. 1 zákona o spotřebitelském úvěru platí, že „[v]ěřitel může pro případ prodlení spotřebitele s plněním dluhu vyplývajících ze smlouvy o spotřebitelském úvěru sjednat pouze a) právo na náhradu účelně vynaložených nákladů, které mu vznikly v souvislosti s prodlením spotřebitele; pokud byla ujednána náhrada vyšší, považuje se v této části za smluvní pokutu, b) úroky z prodlení, jejichž výše nesmí přesáhnout výši stanovenou právním předpisem upravujícím úroky z prodlení, nebo c) smluvní pokutu.“

Dále podle § 122 odst. 2 věty první zákona o spotřebitelském úvěru platí, že „[u]platněná smluvní pokuta nesmí přesáhnout 0,1 % denně z částky, ohledně níž je spotřebitel v prodlení, je-li spotřebitel v prodlení s plněním povinnosti peněžité povahy“, když současně podle § 122 odst. 3 zákona o spotřebitelském úvěru platí, že „[s]ouhrn výše všech uplatněných smluvních pokut nesmí přesáhnout součin čísla 0,5 a celkové výše spotřebitelského úvěru, nejvýše však 200 000 Kč“.

Účelem stanovení maximální výše smluvní pokuty je podle důvodové zprávy k § 122 zákona o spotřebitelském úvěru „zamezení praktik, kdy poskytovatel vydělává nikoli na sjednané odměně, ale na sankcích spojených s (pečlivě propočítaným) prodlením spotřebitele“. Smluvní strany si tedy mohou sjednat, že věřitel má v případě prodlení spotřebitele s plněním dluhu ze smlouvy nárok na smluvní pokutu, tato však podle zákona o spotřebitelském úvěru nemůže být vyšší než 0,1 % denně z dlužné částky a zároveň však nesmí být vyšší, než je polovina úvěru a zároveň nesmí být vyšší než 200.000 Kč.

Instituce si s Navrhovatelem v článku III. odst. 1 Smlouvy o zápůjčce sjednala, že v případě prodlení Navrhovatele s úhradou zápůjčky má nárok na smluvní pokutu ve výši 0,4 % denně z částky 230.000 Kč. Finanční arbitr nezjistil, že by částka 410.640 Kč, kterou Navrhovatel Instituci uhradil, byla určená ke splacení jiné části dluhu ze Smlouvy o zápůjčce než jistiny a smluvní pokuty. Finanční arbitr proto dovozuje, že částka 180.640 Kč, přesahující částku jistiny, tak představuje smluvní pokutu.

Nárok Instituce na úhradu smluvní pokuty ve výši 0,4 % je však neoprávněný, neboť ujednání o smluvní pokutě je v rozporu s § 122 odst. 2 a 3 zákona o spotřebitelském úvěru, když převyšuje zákonem stanovenou maximální denní výši smluvní pokuty a zároveň převyšuje zákonem stanovenou maximální výši všech uplatněných smluvních pokut, neboť součin čísla 0,5 a výše spotřebitelského úvěru 230.000 Kč činí 115.000 Kč.

Podle § 588 občanského zákoníku platí, že „[s]oud přihlédne i bez návrhu k neplatnosti právního jednání, které se zjevně přiči dobrým mravům, anebo které odporuje zákonu a zjevně narušuje veřejný pořádek. To platí i v případě, že právní jednání zavazuje k plnění od počátku nemožnému.“

Pro určení, že ujednání o smluvní pokutě je absolutně neplatné, tak nestačí, aby bylo rozporné se zákonem, ale rovněž musí být naplněná podmínka zjevného narušení veřejného pořádku.

Finanční arbitr je přesvědčen, že součástí veřejného pořádku je mimo jiné ochrana skupin osob, které jsou určitým způsobem zranitelné. Mezi takové skupiny osob nepochybně patří spotřebitelé, neboť jejich postavení je obecně ve styku s profesionálním podnikatelem znevýhodněno tím, že do vztahu s podnikatelem vstupují jako neprofesionálové a jsou vůči podnikateli zpravidla hospodářsky a informačně slabší stranou, s menší dostupností právních služeb, nedostatkem profesionálních zkušeností a nemožností stanovovat si smluvní podmínky.

Pokud jde o požadavek zjevného narušení veřejného pořádku, který § 588 občanského zákoníku předpokládá, vnímá finanční arbitr důraz na zjevnost jako pravidlo, jaký závěr učinit, jsou-li objektivní pochybnosti o tom, zda určité jednání porušuje veřejný pořádek, či nikoli. V případě pochybností, že k narušení veřejného pořádku došlo, by požadavek zjevnosti nebyl naplněn a byla by presumována shoda jednání s veřejným pořádkem.

V posuzovaném případě však uplatněním smluvní pokuty došlo k narušení veřejného pořádku tím, že ujednání o výši smluvní pokuty porušuje ustanovení zákona o spotřebitelském úvěru, jehož účelem je ochrana spotřebitele před neúměrným navyšováním dluhu ze spotřebitelské smlouvy. Porušení tohoto ustanovení bylo prokázáno a finanční arbitr proto nemá pochyb o tom, že k narušení veřejného pořádku došlo. Finanční arbitr tak považuje toto narušení veřejného pořádku za zjevné, neboť ujednání o smluvní pokutě je v rozporu s právním předpisem na ochranu spotřebitele jako slabší smluvní strany.

Finanční arbitr shrnuje, že ujednání o smluvní pokutě považuje za absolutně neplatné pro rozpor se zákonem, když zároveň zjevně narušuje veřejný pořádek.

Podle § 576 občanského zákoníku platí, že *„[t]ýká-li se důvod neplatnosti jen takové části právního jednání, kterou lze od jeho ostatního obsahu oddělit, je neplatnou jen tato část, lze-li předpokládat, že by k právnímu jednání došlo i bez neplatné části, rozpoznala-li by strana neplatnost včas“*.

Ujednání o smluvní pokutě je ujednáním, které je oddělitelné od obsahu Smlouvy o zápůjčce, aniž by to mělo vliv na platnost tohoto právního jednání, neboť jeho obsahem je pouze utvrzení dluhu Navrhovatele ze Smlouvy o úvěru. Neplatné je proto jen toto ujednání a nikoli Smlouva o zápůjčce jako celek.

Podle § 2991 odst. 1 občanského zákoníku platí, že *„[k]do se na úkor jiného bez spravedlivého důvodu obohatí, musí ochuzenému vydat, oč se obohatil“*. Současně podle § 2991 odst. 2 občanského zákoníku platí, že *„[b]ždůvodně se obohatí zvláště ten, kdo získá majetkový prospěch plněním bez právního důvodu, plněním z právního důvodu, který odpadl, protiprávním užitím cizí hodnoty nebo tím, že za něho bylo plněno, co měl po právu plnit sám“*.

Navrhovatel Instituci na úhradu dluhu ze Smlouvy o zápůjčce uhradil částku ve výši 410.640 Kč. Vzhledem k tomu, že Instituce poskytla Navrhovateli jistinu ve výši 230.000 Kč, představuje rozdíl mezi částkou, kterou Navrhovatel Instituci uhradil, a touto zápůjčkou bezdůvodné obohacení Instituce ve výši 180.640 Kč, neboť Instituce získala majetkový prospěch plněním bez právního důvodu.

9 K výroku nálezů

Finanční arbitr nezjistil, že by Navrhovatel uzavřel Smlouvu o zápůjčce jako podnikatel. Proto se na závazkový vztah mezi Institucí a Navrhovatelem vztahují příslušná ustanovení zákona o spotřebitelském úvěru.

Jelikož Instituce po Navrhovateli požadovala smluvní pokutu ve výši 0,4 % denně z celkové výše zápůjčky, postupovala v rozporu s § 122 odst. 2 a 3 zákona o spotřebitelském úvěru, a ujednání o výši smluvní pokuty je tak absolutně neplatné. Instituce je proto povinná Navrhovateli vydat částku 180.640 Kč, o kterou se bezdůvodně obohatila.

Jelikož finanční arbitr v nálezů vyhověl Navrhovateli, ukládá zároveň Instituci ve výroku II. tohoto nálezů v souladu s § 17a zákona o finančním arbitrovi sankci ve výši 18.640 Kč, tedy 10 % z částky, kterou je Instituce podle nálezů povinna zaplatit Navrhovateli. Sankce je příjmem státního rozpočtu a Instituce je povinná ji zaplatit ve lhůtě a způsobem uvedeným ve výroku II. tohoto nálezů.

Na základě všech výše uvedených skutečností rozhodl finanční arbitr tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto nálezů.

Poučení:

Proti tomuto nálezu lze podle § 16 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi do 15 dnů od jeho doručení podat písemně odůvodněné námitky k finančnímu arbitrovi. Práva podat námitky se lze vzdát. Včas podané námitky mají odkladný účinek.

Podle § 17 odst. 1 zákona o finančním arbitrovi, nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci.

Mgr. Monika Nedelková
finanční arbitr

Doručuje se
Navrhovatel – datová schránka zástupce w3uuec4
Instituce – datová schránka rvq6mgn

